

Otázka: Politické strany

Předmět: Společenské vědy, Politologie

Přidal(a): Terka

POLITICKÉ STRANY, DOKTORÍNY A IDEOLOGIE

- **politika** = řízení města/státu, věci týkající se polis, správa věcí veřejných,
 - **3 dimenze pojmu politika,**
 - **polity** = základní rámec politiky, tj. závazné normy,
 - **politics** = aktéři, př. pol. strany, občani, zájmové skup., voliči, premiér, aj.,
 - **policy** = výstupy politiky, tj. zákony, rozhodnutí, konkrétní agenda,
 - **autorita vs. moc,**
 - **autorita** = prvek legitimacy, nadřízení dávají rozkazy podřízeným, a ti to přirozeně akceptují,
 - **moc** = uplatňování vlastních zájmů jedinců či skupin i přes odpor druhých, často spojeno s použitím síly,
 - něm. sociolog **Max Weber** – rozdělení autority,
 - **charismatická** – vlastnosti vůdce, problém – po smrti vůdce se společnost na tom fungující rozpadne,
 - **tradiční** – tradice, zvyklosti, př. pravidlo nástupnictví, problém – nezaručuje kvality nástupce,
 - **racionální** (legální) – dohoda, smlouva, (funkční doba, omezení pravomocí, aj.),

Politické programy (typy politiky)

- **Pragmatický** – užitečnost, snaha o uspokojení potřeb všech svých voličů,

- Catch-all strany, většina dnešních stran,
- **Antipolitický** – důraz na morálku, etičnost a lidskost, ne tolik užitečnost,
- boj za lidská práva, světový mír a proti globálním problémům,
- G. M., Václav Havel,
- **Negativistický** – moc je cílem a ne prostředkem, manipulace k dosažení moci,
- nereálnost programu za cenu jeho nesplňování,
- např: nekonstruktivní opozice (všechno je špatně ale sami nic nevymyslí), fašistické, komunistické systémy,
- **Fundamentalistický** – ultrakonzervativní, důraz na ideologii a tradici, neschopná tolerance a kompromisu,
- neřeší problémy současné společnosti,
- např. lpění na dogmatech víry, odmítání vědy,
- **Politické strany,**
- Vznikají na **MVČR** – 1000 podpisů + stanovy,
- dobrovolná organizace občanů usilující o účast na poli. moci, právnická osoba,
- **Dobrovolné**, trvalé, otevřené organizace,
- **členství** – často něčím podmíněné – nejčastěji věkem,
- Členové mají **společné představy** a zájmy,
- **program, stanovy** – název a zkratka hnutí, sídlo strany, programové cíle, práva a povinnosti členů, ustanovení o org. jednotkách, zásady hospodaření, členské příspěvky, jak statutární orgány jednají a podepisují, orgány statutární, rozhodčí a revizní,
- Usilují o **politickou moc**,
- **Demokratická struktura, transparentní hospodaření** z členských příspěvků, darů, vlastní hospodářské činnosti a státních dotací (odvozené od výsledku ve volbách),
- **funkce PS,**
- zprostředkovatelská – navrhování kandidátek,
 - integrativní – formulace společných cílů a zájmů,
 - socializační – učí své členy i voliče účastnit se politiky, politik je odpovědný své straně a jejím prostřednictvím i občanům,
 - mobilizační – nástrojem, který usnadňuje zapojení veřejnosti do politiky (volby, informování společnosti),
 - rekrutivní – vybírá a vychovává budoucí elity,
- **zánik** – pokud jsou stanovy nedemokratické, MV odmítne registraci,
 - rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o zániku strany,
 - vlastním rozhodnutím – dobrovolným rozpuštěním, sloučením s jinou stranou a hnutím, nebo přeměnou na občanské sdružení,
 - pokud do 1. dubna nepředloží PS výroční finanční zprávu,

Typologie politických stran

- podle charakteru:
 - **Masové** – snaha o co největší počet členů (ODS a ČSSD)
 - **Kádrové** – své členy si vytvářejí, mání loajální, snaha získat osobnosti, které přinesou co nejvíce hlasů (Komunistické strany)
 - **Odlišný** – Oddanost vůdci (NSDAP, Komunistická strana v KDR)
- podle šířky spektra:
 - **Ideologický úkol** – úzká skupina voličů jako podnikatelé, dělníci atp. (dělnické strany)
 - **Catch-all** – cílí na všechny

Levice x Pravice

• Levice,

- Priorita: sociální jistoty, které zajišťuje sociální politika,
- Důraz na kolektiv a rovnost výsledků,
- Snaha o snížení nezaměstnanosti,
- Vysoké a progresivní daně (př. milionářská daň),

• Pravice,

- Priorita: umožnění podnikání, maximalizace výroby,
- Důraz na jednotlivce a rovnost příležitostí,
- Snaha o snížení inflace a státního dluhu,
- Nízké a rovné daně,

• **Centristická strana** – prosazují omezení extrémů levice a pravice, zaměřeni na široké střed,

• **Antisystémová strana** – stojí v opozici vůči vládnoucímu systému, chce ho zničit,

• **Extrémistická strana** – krajní postoj, snaží se o zásadní změnu nebo odstranění současného pol. systému, často v rozporu s systémem,

• podle vztahu k státní moci,

- **vládní,**
- **opoziční,**
- **antisystémové** – strany snažící se změnit politický systém státu,

Koalice

• **Spojení stran** za určitým cílem (větší šance ve volbách, složení vlády),

• **Volební koalice** – větší šance ve volbách, 2 PS 10 %, 3 PS 15%,

• **Vládní koalice** – složení vlády, 101 hlasů,

• Kritika koaličních vlád,

- Je nutno dosáhnout kompromisu,

- Lidé dopředu neznají složení koalice,
- Jednobarevná vláda je stabilnější – menší stabilita,
- **Kritika jednobarevných vlád,**
 - Ztrácí se postoje všech ostatních, pokud nejsou v souladu s vládou,
 - Neodráží se tolik skutečný stav společnosti,
 - Veřejnost nemá možnost porozumět sporným tématům,

Systémy pol. stran (stranický systém) – Blonedelova + Sartoriho typologie

- **monopartismus** – systém jedné strany,
 - **1 dominantní strana** – potlačuje práva ostatních stran, nemůže vytvářet stranický systém, nesoutěžní stranický systém,
 - **predominantní strana** – 1 strana má dlouhodobě většinu, ostatní však mohou svobodně fungovat,
- **bipartismus** – systém dvou stran,
 - dvě strany soutěží o parlamentní většinu, a střídají se u moci, př. Malta,
- **multipartismus** – systém více stran,
 - s dominující stranou – více než 2 strany, kdy 1 dostává pravidelně okolo 40 %, nezískává absolutní většinu a je tak nucena tvořit koalice,
 - bez dominující strany – více než 2 strany, přibližně stejně velké,

IDEOLOGIE A DOKTRÍNY

- **Ideologie** = soubor myšlenek/idejí/názorů na **problematiku společnosti** jako takové (širší),
 - Náhrada za osvícenstvím zpochybněné křesťanství,
- **Doktrína** = nauka/učení/názory na **konkrétní problémy** (užší),
- **Funkce ideologie,**
 - **vysvětlující** – pomáhají objasňovat polit. jevy a události,
 - **hodnotící** – poskytují hodnotový systém a kritéria hodnot,
 - **orientující** – poskytují vědomí identity a náležitostí k určité soc. skupině,
 - **legitimizující** (programová) – nabízejí základní rysy politického programu a cíle politické činnosti,
- **Indoktrinace** = “násilné” vštěpování doktrín, dezinformace,

- **Fanatismus** = slepé následování ideologie, jako náboženství,
- **Pragmatismus** = rozhodnutí z různých ideologií, podle toho, jak se to hodí,
- **Způsoby změny ideologie** - reformy, revoluce, puč,
- Začínají se rozvíjet zároveň s úpadkem církví a náboženského výkladu (průmysl. revol.),
- **Liberalismus** (liber = svoboda),
 - důraz na svobodu (od X k), člověk je lidský a dokáže ctít zákony, respektovat druhé,
 - Pravicový směr, může být i levicový,
 - Anglie 19. století, kořeny v evropském osvícenství, rozvoj s průmyslovou revolucí,
 - laissez faire (nechat být),
 - darwinismus - lidé se o sebe musí postarat sami, ať přežijí ti schopní,
 - Stát pouze chrání soukromé vlastnictví a svobodu (=> vnější nebezpečí),
 - **neoliberalismus** - orientace na negativní svobody (od daní, útlaku, státu), minimální stát; Klaus, Obama,
 - **levicový lib.** - pozitivní svobody (ke vzdělání), zásahy státu do ekonomiky,
 - John Locke - 17. st., O společenské smlouvě,
 - Adam Smith - 18.st., kniha Bohatství národů, neviditelná ruka trhu,
 - John Stuart Mill - VB, 19. st., sociální liberalismus,
 - Jeremy Bentham - VB, 18./19. st., pro volný obchod, jeden z prvních pro rovná práva žen,
 - Milton Friedman - USA, 20. st., 1976 NC (výzkum analýzy spotřeby), Ronald Reagan,
 - Demokrati (USA), lehce TOP 09, STAN, Piráti,
- **Konzervatismus** (conservare = zachovávat)
 - tento směr vznikl v 18.-19. století jako projev znepokojení části společnosti se šířením liberálních idejí a se změnou politických režimů, a z obavy před revolucí,
 - zachování tradic (rodina, řád, pracovitost, víra), odmítání reforem, souhlas s hierarchizací společnosti,
 - principy individualismu, svobody a trhu (= základem společenského systému), umírněné reformy,
 - laissez faire, rovné daně,
 - **Tradiční** - cílem je sociální tržní hospodářství a **smíšená ekonomika**,
 - **Libertariánský** - tržní ekonomika (Reagan. Thatcherová),
 - **Autoritativní** - absolutní úcta k autoritě,
 - Edmund Burke - VB, 18. st., politik, filosof, považován za zakladatele konzervatismu,
 - KDU-ČSL, část TOP 09, konzervativci (VB), republikáni (USA),
- **Socialismus** (socialis = společenský),
 - cílem je sociální spravedlnost, **rovnost** a reálné svobody spoluprac. kolektivu,

- vznikl v 19. st. – reakce na modernizaci, průmyslovou revoluci a její důsledky (špatné životní podmínky dělnictva),
- podřízení jedince společnosti, který si stanoví za cíl vítězství obecného dobra, nad individuálním zájmem,
- **redistribuce** – přerozdělování peněz (daní) => soc. dávky,
- **welfare state** – sociální stát,
- progresivní daně – daně podle platu, Švédsko,
- **Utopický** – postupná přeměna společnosti na ideální, T. More,
- **Sociální demokracie** – cílem vybudovat sociální stát, sociální demokracie uvnitř tržní ekonomiky,
- **Komunismus**,
 - More (Utopia), T. Campanella (Sluneční stát),
 - Robert Owen – VB, 17./18. st., humanizace podmínek dělníků v jeho továrnách,
 - Marx, Fourier, Saint-Simone,
 - ČSSD, labouristi (VB),
- **Komunismus** (kommunis = společný)
 - Marx a Engels,
 - 1848 – Komunistický manifest – Karl Marx,
 - Společné vlastnictví, **třídní boj** – revoluce, beztřídní společnost, sociální rovnost,
 - „Proletáři všech zemí, spojte se!“
 - Společenská vrstva = třída,
 - Kritika kapitalismu,
 - Likvidace soukromého podnikání – znárodnění, kolektivizace, direktivismus (JZD),
 - Násilí, likvidace opozice, diktatura ó mnoho obětí ve 20. st.,
 - Internacionála – spojuje kom. strany, 1., 2. a 3. (Kominternu),
 - KSČM; Čína, Vietnam, Laos, Kuba,
- **Nacionalismus** (natio = kmen, národ)
 - Levicový směr,
 - Formování v průběhu 19. st.,
 - upřednostňování zájmů **národa**, každý národ by si měl vládnout sám,
 - **Dezintegrační** – potlačení ostatních národů,
 - **Konzervativní** – boj proti internacionalismu/globalismu,
 - **Šovinismus** – absolutní víra v národ a nenávisť k jiným národům,
 - Arabsko-izraelský konflikt, separatistické hnutí v Baskicku, konflikt v bývalé Jugoslávii, ale i rozdělení ČSFR,
- **Fašismus** (fasces = svazek prutů)
 - Inspirace Machiavellim,
 - Itálie 1922 – Pochod na Řím, **Duce** = Benito Mussolini,
 - Obecně krajní pravice,

- hodnota - silný, všeovládající stát,
- znárodnění strategických odvětví, likvidace opozice,
- v praxi vyústil v agresivní politiku,
- **klerofašismus** - fašismus + církev, SK - Tiso,
- SPD, Fidezs (Orbán), AfD (Něm.), Právo a spravedlnost (Polsko), Svobodní (Rak.),
- **Nacismus**
 - Německo 1933 - jmenování Hitlera kancléřem,
 - **Führer** = Adolf Hitler,
 - **Eugenika** - snaha o biologické zušlechťování lidské rasy - horší rasa se nerozmnoží,
 - Konečné řešení židovské otázky - 1942 - Wannsee,
 - Znárodnění strategických odvětví, likvidace opozice, rasismus, eugenika,
 - **neonacismus**,
- **Rasismus** - nerovnost mezi **rasami**,
 - snaží se legitimizovat biologickou nerovnost mezi lidmi, a tím společensky i právně zvýhodňovat jednu rasu před ostatními (diskriminace „nižší“ rasy znamená nerovnost před zákonem, nepřítomnost hlasovacího práva, nižší mzdy za stejnou práci...),
 - **Diskriminace** - ekonomická, společenská, právní, politická, kulturní,
 - NSDAP, Apartheid, Amerika,
 - 3. - Mezinárodní den boje proti rasismu (policie x černí v JAR),
- **Anarchismus** (anarchiem - bez státu),
 - **odmítá** jakoukoliv formu **vlády**,
 - 19. st.,
 - **levicový směr** - místo státu komuny, úplná rovnost, **Bakunin**,
 - **pravicový směr** - soukromé instituce nahrazují stát, smlouvy mezi jednotlivci, zachování nerovnosti, Nietzsche,
- **Feminismus** (femina= žena)
 - **zrovnoprávnění/zvýhodnění žen** v porovnání s muži,
 - Mary Wollstonecraft - 1893 - ženy mají právo volit,
 - problémy jako: potraty, pracovní podmínky a finanční odměny, politika, sexuální stereotypy, pornografie, domácí násilí,
 - Sandová - francouzská romantická spisovatelka, zabírala se postavením žen ve společnosti,
 - zemí, kde získali ženy volební právo - Nový Zéland (1893), v ČR - 1919,
 - st. - umírněný (úplná rovnoprávnost) X radikální (upozadění mužů),
- **Enviromentalismus** (environment = živ. prostředí)
 - usiluje o změnu politických, společenských a ekonomických mechanismů, které brání ochraně **životního prostředí**,

- Greta Thunberg (Fridays for future), Greenpeace,
- **Extrémismus** - snaha zviditelnit sebe sama
 - Vybočují z právních norem a útočí **proti základním demokrat. principům,**
 - **Extrémní pravice i levice.**